

N:o 44.

Ank. till Riksd. kansli den 6 april 1889, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 kap. 10 § rättegångsbalken.

10 § af 11 kap. rättegångsbalken lyder enligt förordningen den 10 augusti 1877 sålunda:

»I brottmål bör den, som käres till, genast å rättens bud till svars komma. Gör han det ej; då må han genom kronans eller rättens betjente till rätten hemtas; dock ege rätten i de mål, der genom laga ombudsman svaras må, lägga svaranden vite före.»

I anförda § föreslås ändring uti en inom Första Kammaren af herr *H. Claëson* afgifven och af nämnda kammare till lagutskottet hänvisad motion, n:o 29, så lydande:

»I syfte att minska lusten hos tredskande parter att genom uteblifvande från domstol fördröja rättegångars afgörande, höjdes genom kongl. förordningen den 6 oktober 1882 ansvaret för dylikt uteblifvande i tvistemål från böter af två kronor till böter af minst fem, högst ett hundra kronor. Det lider icke tvifvel, att nämnda åtgärd var af behovet högeligen påkallad, och att den verkat gagneligt på det område, som den fått sig till verkningskrets anvisad, nemligen tvistemålen; men enligt min mening vidlåder reformen det ej oväsentliga fel, att den är ofullständig, och det så, att den i fråga om den stora grupp af mål, som kan sammanfattas under benämningen mindre brottmål, icke blott ej förbättrat utan tvärt om försämrat ställningen.

1734 års lag hade rörande brottmål den korta bestämmelsen, att svarande i sådant mål, som ej kom tillstädes, skulle genom kronans eller rättens betjente till rätten hemtas. Redan för så lång tid tillbaka, som mitt minne

sträcker sig, hade dock denna bestämmelse ansetts icke böra tillämpas annat än i gröfre brottmål, och då lagbudet om böter af två kronor för utevaror från domstol ej uttryckligen innehöll, att det blott afsåg tvistemål, och då domstolarne ansågo det orimligt att svarande i mindre brottmål skulle ansvarsfritt få vara borta från rätten, ådömdes temligen allmänt böter för uteblifvande ej blott i tvistemål utan ock i mindre brottmål, der då vanligen svaranden äfven ålades, vid vite, att vid nästa rättegångstillfälle sig infinna, en praxis, hvilken genom kongl. förordningen den 10 augusti 1877 fick nytt stöd i uttryckligt lagstadgande.

Då den allmänna bestämmelsen om hemtning i brottmål sålunda blifvit upphäfd och det ej var att antaga, att derefter bestämmelsen skulle tillämpas i mål, der domstolen eger förelägga vite, synes mig följdriktighet hafva fordrat, att annan otvetydig ansvarspåföljd blifvit satt i stället, hvilken, enligt min tanke, bort hafva blifvit densamma som för de tvistemål, hvilka icke kunna utan svarandepartens hörande afdömas. Detta har emellertid ännu ej skett, och olägenheterna deraf äro både stora och uppenbara. Det är nemligen ej tillfredsställande för den sunda rättskänslan, att en part skall kunna vid första rättegångstillfället, utan allt ansvar, underlåta att åtlyda domstolens genom stämningen gifna bud, och det är det ännu mindre, att han ej kan göra det i en del mål, men väl i andra, som äro de förra så lika, att gränsen dem emellan uppdrages olika af olika domstolar, såsom exempelvis målen rörande uppfostringsbidrag åt oäkta barn. Dertill kommer, att just i en mängd smärre brottmål, hvaraf såsom exempel må nämnas, mål rörande ansvar för olaga bränvinsförsäljning, svaranden kan draga mycken nytta af att genom uteblifvande från första tinget fördröja målets afgörande i veckor, månader eller, såsom ännu i några tingslag är händelsen, ett helt år. Särskildt olämpligt torde dessutom öfver allt anses, att lagstiftningen befrämjar större långsamhet i brottmål än i tvistemål.

För afhjelpande af det anmärkta missförhållandet vågar jag därför vördsamt föreslå, det Riksdagen behagade för sin del besluta följande ändrade lydelse af 11 kap. 10 § rättegångsbalken:

I brottmål bör den, som käres till, genast å rättens bud till svars komma. Gör han det ej, då må han genom kronans eller rättens betjente till rätten hemtas, om målet är sådant, att deri ej genom laga ombudsman svaras må. Är i öfriga brottmål svarande, utan att framte laga förfall, borta då målet första gången förekommer till handläggning eller vid rättegångstillfälle, hvartill målet uppskjutits, utan att särskild påföljd för uteblifvande dervid blifvit bestämd, böte så, som rörande tvistemål är stadgadt, och gälle äfven i fråga om böternas uttagande hvad angående tvistemål är föreskrifvet.»

Vid lagstiftningens nuvarande skick eger, på sätt äfven högsta domstolen i särskilda mål förklarar, underrätt icke att döma svarandepart i brottmål till böter för uteblifvande, äfven om målet är så ringa, att der genom laga ombudsman svaras må. Genom svarandeparts tredska att i sådant brottmål till svars komma å den dag, målet första gången till handläggning förekommer, tvingas rätten att till annan tid uppskjuta målet, så framt icke den uteblifne kan samma dag till rätten hemtas. Detta medel att framtvinga svarandens inställelse måste nemligen, om än detsamma mycket sällan kan komma till användning, likväl, enär den allmänna bestämmelsen i 11 kap. 10 § rättegångsbalken om hemtning i brottmål icke blifvit upphäfd, fortfarande stå rätten till buds. Men just därför att underrätts omförmälda befogenhet att omedelbart låta hemta uteblifven svarande så sällan kan utöfvas, anser utskottet lämpligt och behöfligt, att i vår lagstiftning införes ett stadgande, att svarandepart i brottmål, hvaruti genom laga ombudsman svaras må, skall för uteblifvande dömas till böter. Ett sådant stadgande torde dock böra meddelas endast med afseende å svarandeparts uteblifvande å den dag, målet första gången till handläggning förekommer. Genom föreläggande af lämpligt vite lärer rätten nog kunna tillhålla en tredskande svarande att å tid, hvartill målets fortsatta handläggning varder uppskjuten, iakttaga inställelse.

De nya lagbestämmelser i ämnet, hvilka utskottet anser böra meddelas, torde lämpligen kunna gifvas i särskild lag, såsom i fråga om böter för svarandeparts uteblifvande i tvistemål skedde genom förordningen den 6 oktober 1882. Hvad i den förordningen finnes stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af böter, hvartill någon enligt samma förordning blifvit fäld, lärer ock böra få tillämpning å böter, som ådömas svarande, hvilken, då brottmål af ifrågavarande beskaffenhet första gången vid underrätt till handläggning förekommer, är förfallolöst borta.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt har lagutskottet utarbetat nedan intagna förslag till lag angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt i vissa brottmål.

Derest Riksdagen för sin del antager en sådan lag, torde Riksdagen jemväl böra, i sammanhang med anmälan derom, hos Kongl. Maj:t anhålla, att bestämmelserna i kongl. kungörelsen huru i vissa fall skall förfaras med böter, som ådömts svarandepart för uteblifvande från underrätt, den 8 december 1882 måtte förklaras ega tillämpning äfven å böter, ådömda enligt den nu föreslagna lagen.

Lagutskottet hemställer följaktligen,

att Riksdagen ville, i anledning af herr Claësons för-
varande motion,

1) för sin del antaga följande

Lag

angående böter för svarandeparts uteblifvande från under-
rätt i vissa brottmål.

Med upphäfvande af hvad allmän lag innehåller stri-
dande mot denna lag stadgas som följer:

Har i brottmål, hvori genom laga ombudsman svaras må,
den som käres till fått rättens bud att till svars komma;
men är han borta å den dag, målet första gången före-
kommer till handläggning, utan att framte laga förfall;
dömes, der han icke å den dag varder efter hemtning för
rätten instäld, att för uteblifvande böta fem kronor eller
mera, högst etthundra kronor.

Hvad i förordningen angående böter för svarandeparts
uteblifvande från underrätt den 6 oktober 1882 finnes
stadgadt om uttagande och om återgång i visst fall af
böter, hvartill någon enligt samma förordning blifvit fäld,
skall jemväl ega tillämpning å böter, som enligt denna
lag ådömas; samt

2) i skrifvelse till Konungen anhålla, att bestämmel-
serna i kongl. kungörelsen huru i vissa fall skall förfaras
med böter, som ådömts svarandepart för uteblifvande från
underrätt, den 8 december 1882 måtte förklaras ega
tillämpning äfven å böter, ådömda enligt förestående lag.

Stockholm den 6 april 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.